

Kustavin kunta

KOTOUTTAMISOHJELMA VUOSILLE
2023 -2025

Sisällysluettelo

1. Kotouttamisohjelman tausta ja tavoitteet	3
2. Vakka-Suomi	4
3. Kotoutumisen edistäminen	4
3.1. Lait, sopimukset ja ohjelmat	4
3.2. Käsitteitä	5
4. Kulttuurisensitiivisyys ja hyvät väestösuhteet	9
5. Kotoutumisen edistämisen organisointi	9
5.1. Toimijat	9
5.2. Kuntien vastuulla olevat palvelut	12
5.3. Vakka-Suomen alueen yhteistyö	20
6. Kustavin määrittelemät vastuuhenkilöt ja tahot	20
7. Kehittämistoimenpiteet ja seuranta	22

1. Kotouttamisohjelman tausta ja tavoitteet

Kustavin kunta on laatinut kotouttamisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelman, joka hyväksytään kunkin valtuustossa ja jota tarkistetaan vähintään valtuustokausittain. ([Kotoutumisen edistämistä koskeva laki 1386/2010 sekä muutokset 936/2022 että 1083/2023](#)).

Päivitetty ohjelma vastaa muuttuneeseen tilanteeseen Kustavin kunnassa, koska Suomeen ja Varsinais-Suomeen on muuttanut poikkeuksellisen paljon eri kulttuureista tulleita henkilöitä, erityisesti ukrainalaisia Venäjän helmikuussa 2022 aloittaman hyökkäyssodan jälkeen.

Tärkeintä kotoutumista tukevien toimenpiteiden suunnittelussa on niiden kohdentaminen nimenomaan työssäkäyviin asukkaisiin ja heidän perheisiinsä. Työperäinen maahanmuutto ei ole mitenkään vierasta Vakka-Suomessa, päinvastoin, esimerkiksi maatalouden parissa työperäinen muutto on ollut aktiivista jo vuosien ajan, lähinnä Baltian maista ja Ukrainasta. Myös tulevaisuudessa Vakka-Suomen kasvun potentiaali on tulomuutossa, joten on erittäin olennaista päivittää alueen kotouttamisohjelma vastaamaan nykyisiin ja tuleviin haasteisiin.

Kotouttamisohjelman tavoitteena on taata eri kulttuureista tulleille henkilöille hyvä osallisuus ja mahdollisuus kehittyä Kustavin kunnassa yhdenveroiseksi kuntalaiseksi. Työn perässä muuttaneet henkilöt ovat heterogeeninen joukko, joilla yhteisiä tekijöitä on suhteellisen vähän.

Taustasta voi erotella esimerkiksi seuraavia tekijöitä:

- maassaoloaika
- ensisijainen maahantulon syy: opiskelu, työ, perheside, pakolaisuus
- uskonto
- kieli
- kulttuuri, perinteet ja tavat
- opiskelun ja oppimisen taidot.

Vakka-Suomen alueella yhteistyötä kotouttamista tukevan työn osalta on tehty jo vuodesta 2016 alkaen, jolloin Leader Ravakka aloitti kansainvälisessä hankkeessa Immigrant Integration to Rural Areas (IIRA). Tämän hankkeen avulla Vakka-Suomessa käynnistettiin monikulttuurinen kuntien välinen verkostoyhteistyö. IIRA-hankkeen lisäksi Ukipolis Oy:n Asukasluotsaus-hanke on osaltaan edistänyt ja tukenut eri kulttuurista tulleiden uusien asukkaiden asettautumista ja kotoutumista Vakka-Suomeen.

2. Vakka-Suomi

Vakka-Suomi on reilun 31 000 asukkaan seutukunta, joka koostuu Kustavin, Laitilan, Pyhärannan, Taivassalon, Uudenkaupungin ja Vehmaan kunnista. Seutukunta tarjoaa asukkailleen keskeiset palvelut sekä viihtyisän ja luonnonläheisen asuinympäristön. Seudulla on paljon metalliteollisuutta, jalostus ja alkutuotanto muodostavat suuren osan elinkeinorakenteesta. Seudun painopisteitä ovat kulkuneuvo- ja metalliteollisuus, meriklusteri, elintarvikeala, maatila- ja kalatalous sekä hyvinvointiala. Uusikaupunki on tunnettu Suomen ainoasta autotehtaasta, Valmet Automotive Oy:stä. Laitilassa sijaitsee puolestaan tunnettu Laitilan Wirvoitusjuomatehdas. Seudun hallitsevia piirteitä ovat maaseutumaisema ja merellisyys, sillä kaikki seudun kunnat Laitilaa lukuun ottamatta sijaitsevat rannikolla. (Lähde: <https://www.varsinais-suomi.fi/fi/54-maakunta/seutukunnat>)

3. Kotoutumisen edistäminen

3.1. Lait, sopimukset ja ohjelmat

Suomen maahanmuuttopolitiikka ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistelu perustuvat hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, EU:n yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan sekä kansainvälisiin sopimuksiin, joista tärkeimpiä ovat Geneven pakolaissopimus ja Euroopan ihmisoikeussopimus. Eduskuntavaalien jälkeen muodostettu hallitus tuottaa uusia kotoutumiseen liittyviä ohjelmia. Nämä ohjelmat lisätään myöhemmin osaksi seudullista ohjelmaa.

Maahanmuuttotyötä ohjaavista lainsäädännöllisistä velvoitteista keskeinen on [Kotoutumisen edistämistä koskeva laki 1386/2010](#), sekä [muutokset 936/2022 ja 1083/2023](#). Lain keskeiset tavoitteet ovat kotoutumisen kaksisuuntaisuuden edistäminen ja kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuuden lisääminen, alkuvaiheen ohjauksen parantaminen sekä maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen.

Tämän asiakirjan pohjana on käytetty myös seuraavia maahanmuuttoon liittyvää lainsäädäntöä ja erityisesti:

Vuoden 2023 alkupuolella lakia kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) muutetaan kahdella eri lakimuutoksella. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (936/2022 ja 1083/2023) säätää hyvinvointialueiden roolista kotoutumislaissa. Muutokset liittyvät sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä vastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Laki on tullut voimaan 1.1.2023 alkaen.

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (1083/2023) mukaan kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat henkilöt ovat kotoutumislain korvausten, kuntaan osoittamisen ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden palveluiden piirissä. Laki on tullut voimaan 1.3.2023.

Merkittäviä muita maahanmuuttajiin ja kotoutumisen edistämiseen vaikuttavia uudistuksia ovat olleet aikuisten perusopetuksen uudistus sekä ammattiopetusreformi, jotka molemmat astuivat voimaan vuoden 2018 alussa. Aikuisten perusopetuksen uudistus muutti mm. aikuisten perusopetuksen tuntijakoa ja opetussuunnitelman perusteita sekä luku- ja kirjoitustaidon opetus kytkettiin osaksi aikuisten perusopetusta. Ammatillisen koulutuksen reformi puolestaan uudisti koko ammatillisen koulutuksen kytkemällä nuorten ja aikuisten ammattiopetuksen yhden lain alaiseksi. Lisäksi laki uudisti mm. koulutuksen rahoituksen, tutkintorakenteen ja opetuksen toteuttamismuotoja. Uudistuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen voi hakeutua jatkuvalla haulla ympäri vuoden ja opintoja siirtyy yhä enemmän työpaikoille.

3.2. Käsitteitä

HENKILÖIHIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Henkilöllä ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa.

Kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen pakolaiskiintiön puitteissa.

Pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Kansainvälistä suojelua saava

Henkilö, joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.

Tilapäinen suojelu

Tilapäinen suojelu Ukrainasta pakenneille

Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäisen suojelun tarkoituksena on, että heille voidaan tarjota nopeasti väliaikaista suojelua. Tilapäistä suojelua voi hakea heti saapuessaan Suomeen rajaviranomaiselta tai myöhemmin poliisilta. Suojelua voivat saada ukrainalaiset sekä siellä pysyvästi asuvat muiden maiden kansalaiset. Myös Suomeen jo ennen sotaa tulleet täällä työtä tekevät ukrainalaiset voivat hakea tilapäistä suojelua. Sellaisia ovat esimerkiksi muista EU-maista lähetetyt ukrainalaiset, joilla ei ole oleskelulupaa Suomeen.

Päätöksen tilapäisen suojelun saamisesta tekee maahanmuuttovirasto. Prosessi on huomattavasti yksinkertaisempi ja nopeampi kuin turvapaikan myöntäminen, sillä viranomainen ei te henkilökohtaista arviointia suojelun tarpeesta.

Kun henkilö on saanut päätöksen tilapäisestä suojelusta, hän saa tehdä työtä ja opiskella Suomessa. Suojelua saava voi järjestää majoituksensa itse tai asua vastaanottokeskuksessa. Hänen on mahdollista saada vastaanottokeskuksesta erilaisia vastaanottopalveluita. Vastaanottopalveluita ovat esimerkiksi terveydenhuoltopalvelut, sosiaalipalvelut ja vastaanottoraha. Vastaanottorahaa voi saada, jos henkilöllä ei ole omia tuloja tai varoja.

Tilapäistä suojelua voidaan antaa vuoden ajan. Sitä voidaan myöhemmin jatkaa valtioneuvoston päätöksellä, joka on tällä hetkellä voimassa 4.3.2024 asti. Tilapäinen suojelu on yksinkertaisempi ja nopeampi kuin turvapaikan myöntäminen, sillä viranomainen ei tee henkilökohtaista arviointia suojelun tarpeesta.

Kun henkilö on saanut päätöksen tilapäisestä suojelusta, hän saa tehdä työtä ja opiskella Suomessa. Suojelua saava voi järjestää majoituksensa itse tai asua vastaanottokeskuksessa. Hänen on mahdollista saada vastaanottokeskuksesta erilaisia vastaanottopalveluita. Vastaanottopalveluita ovat esimerkiksi terveydenhuoltopalvelut, sosiaalipalvelut ja vastaanottoraha. Vastaanottorahaa voi saada, jos henkilöllä ei ole omia tuloja tai varoja.

LUPIIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

Oleskelulupa

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

- Tilapäinen oleskelulupa: Myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B.

- Jatkuva oleskelulupa: Myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus A.

- Pysyvä oleskelulupa: Myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa poikkeuksia oleskeluaikaan. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusia. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

EU-kansalaisen vapaa liikkuvuus

EU-valtion, Pohjoismaan, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalainen, ei tarvitse oleskelulupaa Suomeen, vaan voi oleskella ja työskennellä Suomessa vapaasti enintään kolmen kuukauden ajan. Hänellä pitää olla voimassa oleva henkilökortti tai passi.

EU-kansalaisen rekisteröinti

Oleskeluoikeus pitää rekisteröidä Maahanmuuttovirastossa, jos oleskelee Suomessa yli kolme kuukautta. Pohjoismaan (Islanti, Norja, Ruotsi ja Tanska) kansalaisen tulee ottaa yhteyttä Digi- ja väestötietovirastoon.

Henkilötunnuksen voi saada myös ilman, että tekee EU- rekisteröinnin. Henkilötunnuksen voi saada myös verotoimistosta, jos tulee töihin.

PALVELUIHIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

Alkuvaiheen palvelut

Alkuvaiheen palveluihin kuuluvat perustieto, ohjaus ja neuvonta, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Kartoituksesta vastaa kunta tai TE-toimisto. [Laki kotoutumisen edistämisestä](#) (9–10 §).

Alkukartoitus

Työttömille työnhakijoille, toimeentulotuen saajille ja sitä pyytävillä tehtävä kartoitus, jossa arvioidaan alustavasti työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Kartoituksesta vastaa kunta tai TE-toimisto. [Laki kotoutumisen edistämisestä](#) (9–10 §).

Kotoutumissuunnitelma

Maahan muuttaneen henkilön yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös alaikäiselle ja tarvittaessa perheelle. Kotoutumissuunnitelman laatii kunta tai TE-toimisto yhdessä tai erikseen - tai yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa [Laki kotoutumisen edistämisestä](#) (11–18 §).

Kotoutumiskoulutus

Sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia.

Tarvittaessa kotoutumiskoulutus sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumissuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös omaehtoista opiskelua yleissivistävässä koulutuksessa. Tällöin opiskelua voidaan tukea työttömyysetuudella.

MUITA KÄSITTEITÄ

Kotouttaminen

Kotoutumisen monialainen edistäminen ja tukeminen. Tähän pyritään viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palveluiden avulla. Nämä määritellään henkilökohtaisessa kotoutumissuunnitelmassa.

Kotoutuminen

Maahan muuttaneen henkilön ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahan muuttanut tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. Tavoitteena on, että maahan muuttanut omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla kun hän tutustuu uuden asuinmaansa kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Vastavuoroisesti vastaanottava yhteiskunta saa uusia vaikutteita ja monimuotoistuu.

Etninen tausta

Kuuluminen etniseen ryhmään. Etninen ryhmä on ihmisjoukko, jonka katsotaan olevan toisista erottuva kulttuuriperintönsä, uskontonsa, kielensä tai alkuperänsä takia.

Väestösuhteet

Eri etnisten ryhmien suhtautuminen toisiinsa. Tavoitteena on kunnioittava asenneilmapiiri ja toimiva vuorovaikutus eri väestöryhmien välillä riippumatta mahdollisista näkemyseroista.

[Laki kotoutumisen edistämisestä](#) (29 §).

Yhdenvertaisuus

Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille. [Yhdenvertaisuuslaki](#).

Lisätietoja ja materiaalia löytyy osoitteesta: <https://kotouttaminen.fi>

4. Kulttuurisensitiivisyys ja hyvät väestösuhteet

Väestösuhteet ovat yhteiskunnan eri osa-alueet läpäisevä kokonaisuus, jonka vaikutukset näkyvät suoraan ihmisten arjessa. Erityisesti eri kulttuureista tulevien kohdalla väestösuhteiden huomioimisesta on apua, koska ne tekevät näkyviksi yksilöihin ja ryhmiin kohdistuvia rakenteellisia ja sosiaalisia kysymyksiä. Tietoa ja työkaluja tähän löytyy mm. näistä linkeistä:

[OM: yhdenvertaisuus](#)

[Uskonnot Suomessa](#)

[THL: maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus](#)

[SPR: millaista on suomalainen monikulttuurisuus](#)

Hyvien väestösuhteiden ja kotoutumisen edistämiseen liittyy myös koko väestöön kohdistuva väestösuhdepolitiikka sekä väestöön kuuluvien ryhmien välinen syrjimättömyys.

Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa ammattilaisen kulttuurisesti kunnioittavia vuorovaikutustaitoja ja arvostavaa sekä sanallista että sanatonta kohtaamista ja viestintää ammattilaisen ja asiakkaan välillä niin, että kummallakin osapuolella on oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen. Kohtaamistilanteissa on huomioitava asukkaiden erilaiset kulttuuriset taustat, mikä voi näyttäytyä mm. erilaisina toiminta- ja vuorovaikutustapoina, erilaisina perhe- ja sukupuolikäsityksinä ja erilaisina odotuksina yhteiskunnan palveluja ja toimijoita kohtaan. Esimerkiksi eri kulttuureista tulleille Suomen etuus- ja palvelujärjestelmä on outo, joten sen hahmottamiseksi tarvitaan opastusta eri sektoreilla. Tulijoiden kotimaassa ei vastaavia järjestelmiä ole ollut ja jopa yksinkertaisissa arjen asioissa alkuun pääseminen voi olla haastavaa.

5. Kotoutumisen edistämisen organisointi

Lakisääteinen velvollisuus kotoutumisen tukemiseen koskee sekä valtakunnallisia että kunnallisia toimijoita samoin kuin yrityksiä, yhdistyksiä ja julkishallinnollisia organisaatioita - viime kädessä se koskee kaikkia Suomessa asuvia henkilöitä. Tässä luvussa esitellään keskeisimmät toimijat ja heidän tehtävänsä.

5.1. Toimijat

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)	Vastaa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä työllistymisen edistämisestä. Seuraa ja kehittää työvoiman maahanmuuttoa yhdessä sisäministeriön kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriössä toimii kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tavoitteena on tukea maahanmuuttajien kotoutumista edistävää työtä.
-----------------------------------	--

Sisäministeriö (SM)	Vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta. Ministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa ja yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa eri hallinnonalojen välillä. Sisäministeriö edustaa Suomea maahanmuuttoasioissa Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä.
Maahanmuuttovirasto (Migri)	Myöntää oleskeluluvat, käsittelee turvapaikkahakemukset, ohjaa vastaanottokeskusten toimintaa, päättää käännättämisestä ja karkottamisesta, vastaa kansalaisuushakemusten käsittelystä ja pakolaisen matkustusasiakirjan tai muukalaispassin myöntämisestä. Se tuottaa lisäksi tietoa poliittisen päätöksenteon tueksi sekä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä varten. Sisäministeriö tulohajaa Maahanmuuttovirastoa eli sopii viraston kanssa budjettivuoden tulostavoitteista ja tavoitteiden edellyttämistä resursseista.
Maahanmuuttovirasto (Migri), Raision palvelupiste	Palvelupisteeseen tulee aina varata aika etukäteen verkossa. Hakemukset tulee täyttää verkossa (enterfinland.fi) ennen palvelupisteellä asiointia ja kaikki tarvittavat alkuperäisdokumentit yms. tulee olla mukana palvelupisteelle asioimaan tultaessa.
Digi- ja väestötietovirasto	Vastaa alueensa väestötietojärjestelmästä ja holhousasioista. Siellä rekisteröidään Suomeen laillisesti ja vakinaisesti muuttavan ulkomaan kansalainen Suomen väestötietojärjestelmään. Rekisteröinnin yhteydessä asiakkaalle annetaan henkilötunnus.
Poliisi/rajavalvontaviranomainen	Valvoo ulkomaalaislain noudattamista. Lisäksi poliisi hoitaa maastapoistamispäätösten tiedoksiannot ja vastaa palautuksista. Poliisille tehdään myös henkilökortti- ja passihakemukset (huom. ei muukalaispassi!). Turvapaikkahakemus voidaan jättää poliisille tai rajavalvontaviranomaiselle.
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), Varsinais-Suomi	Varsinais-Suomen ELY-keskus hoitaa alueellisesti maahanmuuttoon, kotouttamiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin liittyviä tehtäviä, muun muassa: <ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajien kotouttamistyön suunnittelu ja ohjaus sekä kotoutumiskoulutuksen kilpailutus • Kuntien ohjaus ja neuvonta pakolaisten vastaanottoon liittyvissä asioissa sekä sopimukset kuntien kanssa pakolaisten kuntiin osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä • Alueellisten ulkomaalaista työvoimaa koskevien työlupalinjausten antaminen • Etnisen tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen.

<p>Työvoimaviranomainen / Ely- keskus, TE 24 uudistuksen jälkeen vastuukunta: Turku</p>	<p>Työvoimaviranomaisen tehtävä on vastata työllistymistä ja kotoutumista edistävästä työvoimapalveluista julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain (JTYPL) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesti.</p> <p>Työvoimaviranomainen vastaa siitä, että palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. TE-toimisto vastaa yhdessä ELY-keskuksen kanssa kotoutumista edistävien työvoimapalveluiden järjestämisestä työnhakijaksi rekisteröityneille maahanmuuttajille. Näitä palveluita ovat mm.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • työelämää koskevan perustiedon jakaminen • ohjaus ja neuvonta • alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutukseen sijoittaminen
<p>Kela</p>	<p>Kela hoitaa Suomessa asuvien perusturvaa eri elämäntilanteissa. Kelan asiakkaita ovat kaikki Suomen sosiaaliturvaan kuuluvat henkilöt.</p>
<p>Kunta</p>	<p>Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.</p>
<p>Vakka-Suomen kansalaisopisto</p>	<p>Vapaan sivistystyön uuden koulutustehtävän mukaiset suomen kielen kurssit ja muut kurssit.</p>
<p>Arffman/WinNova</p>	<p>Arffman toteuttaa ELY-keskuksen hankkimaa työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta Uudessakaupungissa ja lähinnä aikuisille suunnattuja ammatillisia koulutuksia Laitilassa. WinNova toteuttaa ammattiin suuntautuvaa kotouttamiskoulutusta.</p>
<p>Novida</p>	<p>Toteuttaa TUVA- koulutusta (tutkintokoulutukseen valmentava koulutus) ja ammatillista koulutusta Uudessakaupungissa.</p>
<p>Evankelis-luterilaiset seurakunnat</p>	<p>Seurakuntien maahanmuuttajatyö pitää sisällään maahanmuuttajien sekä maahanmuuttajataustaisten kieli- ja kulttuuriryhmien kohtaamista eri tavoin: https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/monikulttuurisuus/seurakunnat-ja-maahanmuuttajat</p>
<p>Kansalaisyhteiskunnan toimijat eli nk. kolmas sektori</p>	<p>Vakka-Suomen alueella monet kansalaisjärjestöt ja uskonnolliset yhteisöt, kuten MLL, SPR ja muut kuin ev.lut. seurakunnat, järjestävät kotoutumista edistävää toimintaa ja palveluja. Turussa toimii myös monia maahanmuuttajien omia järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka voivat järjestää palveluita myös Vakka-Suomen alueella.</p>
<p>Työnantajat</p>	<p>Työnantajilla ja ammattijärjestöillä on merkittävä rooli työelämän monimuotoistumisen ja samalla kotoutumisen edistäjinä. https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/monikulttuurinen-tyoelama/</p>

5.2. Kuntien vastuulla olevat palvelut

Maahanmuutto hyödyttää koko suomalaista yhteiskuntaa. Kuntien elinvoima edellyttää osaavaa työvoimaa niin palveluissa, hallinnossa kuin yrityksissäkin. Maahanmuutto on mahdollisuus vahvistaa kunnan elinvoimaa. Maahanmuutto on kunnille tärkeää sekä työvoimaan saannin että osaamispohjan vahvistamisen kannalta. Kunnilla on tärkeä tehtävä maahanmuuttajien kotouttamisessa, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamisessa sekä eri väestöryhmien välisten hyvien suhteiden edistämässä. Onnistuneessa kotoutumisessa maahanmuuttaja saavuttaa muun väestön kanssa tasavertaisen aseman yhteiskunnassa niin oikeuksien kuin velvollisuuksienkin osalta. Kotoutumisen tärkeimmät edellytykset ovat kielitaito ja työllistyminen. Kotouttamistoimenpiteiden tulee lähteä maahanmuuttajan omista tarpeista ja perehdyttää tarvittaessa myös arkielämän taitoihin.

Lähde: <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/maahanmuutto-ja-monikulttuurisuus>

1. Kotoutumisen edistäminen on monialaista

Kotoutumisen edistäminen on usean viranomaisen vastuulla oleva tehtävä. Kotoutumista edistävät muun muassa kunnan peruspalvelut, työ- ja elinkeinohallinnon palvelut sekä kotoutumislaisissa säädetty erityiset toimenpiteet ja palvelut, kuten alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma sekä kotoutumiskoulutus. Myös hyvinvointialueen järjestämistä vastuulla 1.1.2023 alkaen olevat sosiaali- ja terveyspalvelut edistävät kotoutumista. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä säädetään niitä koskevassa yleis- ja erityislainsäädännössä.

Viranomaiset ohjaavat tarvittaessa maahanmuuttaneen hänen tarvitsemaansa palveluun, esimerkiksi kunnan tai TE-toimiston palveluihin alkukartoituksen laatimista varten tai hyvinvointialueen palveluihin sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointia varten. Kotoutumista edistää myös muiden toimijoiden, kuten oppilaitosten, järjestöjen, yhdistysten ja yhteisöjen toiminta.

Viranomaisten välinen monialainen yhteistyö on tärkeää. Useat kotoutumislaisissa säädettyt tehtävät, kuten joidenkin alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadinta, pakolaisten vastaanotto sekä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden palvelut, edellyttävät monialaista yhteistyötä, johon myös hyvinvointialue jatkossa osallistuu. Kunta ja TE-toimisto koordinoivat paikallisten toimijoiden välistä yhteistyötä. Erityisesti kunnan ja hyvinvointialueen sekä TE-toimiston ja hyvinvointialueen tulee sopia yhteyshenkilöistä ja yhteistyön käytännöistä, jotta maahanmuuttaneiden palvelut ovat sujuvia ja yhteensopivia. Kunnan, TE-toimiston ja hyvinvointialueen tulee myös varmistaa, että niillä on riittävät resurssit kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseen.

2. Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Kunnan tai TE-toimiston on laadittava alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle ja muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavalle maahanmuuttaneelle. Kunta ja TE-toimisto laativat alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman lähtökohtaisesti yhdessä. TE-toimisto voi kuitenkin laatia alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman

työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttaneen kanssa keskenään, ja kunta toimeentulotukea saavan maahanmuuttaneen kanssa keskenään. Jotta kunta voi laatia alkukartoituksen, kunta saa Kansaneläkelaitokselta (KELA) tiedon toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavasta maahanmuuttaneesta kotoutumislain 87 a §:n nojalla. Myös muulle maahanmuuttaneelle voidaan laatia kunnassa alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, jos niihin on tarvetta.

Hyvinvointialue voi 1.1.2023 alkaen osallistua alkukartoituksen tai kotoutumissuunnitelman laatimiseen kunnan tai TE-toimiston pyynnöstä, jos maahanmuuttaneen palvelutarve edellyttää eri viranomaisten palveluiden yhteensovittamista. Kunta tai TE-toimisto huolehtii, että hyvinvointialue osallistuu monilaisen suunnitelman laatimiseen tarvittaessa.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen tai nuoren kotoutumissuunnitelma laaditaan kuitenkin aina kunnan ja hyvinvointialueen välisessä yhteistyössä. Kunta voi laatia alkukartoituksen ja alaikäisen kotoutumissuunnitelman myös muille alaikäisille.

3. Pakolaisten kuntaan osoittaminen ja vastaanotto

Kunta vastaa jatkossakin pakolaisten vastaanotosta ja alkuvaiheen kotoutumisesta. Kunta sopii kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä ELY-keskuksen kanssa tehtävällä sopimuksella. ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä sekä kunnan kotouttamisohjelma ovat edellytyksiä kotoutumislain 6 luvun mukaisten korvausten maksamiselle. Kuntaan osoittaminen tapahtuu kiintiöpakolaisten osalta Maahanmuuttoviraston ELY-keskukselle tekemän esityksen perusteella.

Oleskeluluvan saaneen turvapaikanhakijan tai tilapäistä suojelua saavan osalta vastaanottokeskus tekee esityksen kuntaan osoittamisesta ELY-keskukselle. ELY-keskus varmistaa kunnan vastaanottovalmiuden ennen kuntaan osoittamista. Kunta ja ELY-keskus voivat sopia kuntaan osoittamisesta ilman maahanmuuttoviraston tai vastaanottokeskuksen esitystä esimerkiksi tilanteissa, jossa kuntaan on muuttamassa alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsen, jolle kunta järjestää asunnon, tai jos henkilö otetaan Suomeen valtioneuvoston ulkomaalaislain (301/2004) 93 §:ään perustuvalla päätöksellä ja hänelle myönnetään oleskelulupa ja hän saapuu suoraan kuntaan, jonka kanssa ELY-keskus on sopinut vastaanotosta.

Kunnan on tehtävä tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa vastaanottoprosessin sujuvuuden varmistamiseksi ja kunnan ja hyvinvointialueen palveluiden yhteensovittamiseksi ja turvaamiseksi. Osana yhteistyötä kunnan on kuultava hyvinvointialuetta ennen kuntaan osoittamista ja kotoutumisen edistämistä koskevan sopimuksen tekemistä tai tarkistamista sekä ennen yksittäisen henkilön kuntaan osoittamista, jos henkilöllä on ilmeisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tarpeita. Kunnan ja hyvinvointialueen tulee sopia yhteyshenkilöistä ja yhteistyön käytännöistä lain edellyttämällä tavalla. Yhteistyöllä ja kuulemalla hyvinvointialuetta kunta voi varmistaa, että kuntaan osoitettavalle henkilölle on saatavilla hänelle tarpeelliset hyvinvointialueen palvelut. Henkilön kuntaan osoittamisesta sopivat kuitenkin kunta ja ELY-keskus, eivätkä kuulemisessa esiin mahdollisesti nousevat haasteet automaattisesti estä kuntaan osoittamista.

Hyvinvointialueen kuuleminen on lähtökohtaisesti tarpeen ainakin:

- kiireellistä uudelleensijoitusta tarvitsevien kiintiöpakolaisten (nk. hätätapaukset),
- niiden kiintiöpakolaisten, joiden Suomeen vastaanottopäätöksen yhteydessä on tullut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeita indikoivia tietoja sekä
- alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kohdalla.

Kuulemisessa tulee noudattaa henkilötietojen käsittelystä säädettyä (mm. EU:n yleistä tietosuojasetusta (2016/679), tietosuojalakia (1050/2018) ja julkisuuslakia (621/1999)) sekä muun muassa hallintolakia (434/2003). Kuuleminen tulee toteuttaa kirjallisesti kuntaan osoittamisen valmistelun alkuvaiheessa. Jos kuulemisessa käytetään sähköpostia, kyseessä tulee olla suojattu viesti.

Kunnan tehtävät kuntapaikalle osoitettavan henkilön vastaanotossa:

- Asunnon varaaminen, paitsi jos henkilön palveluntarve edellyttää tuettua asumista.
- Tarvittavat sähkö- ja vesisopimukset sekä muut tarvittavat sopimukset.
- Asunnon käyttötavarat hankitaan pääasiassa sen jälkeen, kun henkilö on kunnassa ja voi itse osallistua hankintoihin. Kunta voi hankkia välttämättömät kalusteet tai muut elämiseen tarvittavat ensipäivien tarvikkeet, ja hakea niistä kotoutumislain 47 a §:n mukaisia korvauksia. Jos kunta ja hyvinvointialue sopivat, asuntoa voidaan kalustaa vaihtoehtoisesti henkilölle etukäteen haettavalla etuudella, jonka hyvinvointialue on hakenut. Tällöin kyseessä on puolesta asiointi ja kalustaminen maksusitoumuksella on hyvinvointialueen tehtävä.
- Henkilön hakeminen lentokentältä tai muusta sovitusta paikasta. Jos henkilöllä on ilmeisiä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeita, kunta sopii hyvinvointialueen ammattilaisen mukana olosta.
- Alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatiminen, tarvittaessa yhteistyössä TE-toimiston ja/tai hyvinvointialueen kanssa.
- Ohjaus ja neuvonta esimerkiksi asumisessa ja kuntaan tutustumisessa.

Jos henkilö on erityisen tuen tarpeessa, arjen ohjauksesta vastaa myös hyvinvointialueen työntekijä.

- Ohjaaminen tarvittaessa muiden viranomaisten palveluihin, esimerkiksi:
 - kiintiöpakolaisten alkuvaiheen terveystarkastukseen sote-palveluihin hyvinvointialueelle,
 - henkilötunnuksen ja kotikunnan rekisteröinnin hakemiseen digi- ja väestötietovirastosta,
 - tarvittaessa biometrinen oleskelulupakorttien hakemiseen maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen,
 - ulkomaalaisen henkilökortin hakemiseen poliisista,
 - perustoimeentulotuen hakemiseen kansaneläkelaitokselta ja ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakemiseen hyvinvointialueelta,
 - työllisyyspalvelujen asiakkaaksi rekisteröitymiseen.

Hyvinvointialue myöntää henkilölle tarvittaessa ehkäisevää ja/tai täydentävää toimeentulotukea sekä vastaa sote-palveluiden järjestämisestä.

3.1. Kuntaan osoittamisen soveltamisalan täsmentäminen ja laajentaminen

Tilapäistä suojelua saava, joka täyttää kotikuntalain (201/1994) 4 §:n edellytykset kotikunnan saamisesta, voidaan osoittaa kuntapaikalle 1.3.2023 alkaen.

Samalla kuntaan osoittamisen kohderyhmää täsmennetään siten, että kuntapaikalle osoitetaan:

- kiintiöpakolaiset ja,
- ne kotoutumislain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetut henkilöt (oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja tilapäistä suojelua saaneet), jotka ovat haavoittuvassa asemassa. Henkilön haavoittuva asema ja siitä johtuvien sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalvelujen ja tuen tarve täytyy arvioida aina yksilöllisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön toimesta vastaanottokeskuksessa. Haavoittuvassa asemassa olevina voidaan pitää erityisesti alaikäisenä ilman huoltajaa tulleita luvansaaneita lapsia ja nuoria, sairaita ja mielenterveyden häiriöistä kärsiviä, vammaisia, ikääntyneitä, raskaana olevia naisia, yksinhuoltajaperheitä sekä kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneita, sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä sekä ihmiskaupan uhreja. Luettelo ei ole tyhjentävä.

Kuntapaikoille on edelleen mahdollista osoittaa myös muita 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja (esim. kansainvälisen suojelun hakemuksen perusteella oleskeluluvan saaneita) henkilöitä kuin haavoittuvassa asemassa olevia.

4. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten tukeminen on jatkossa sekä hyvinvointialueen että kunnan vastuulla. Alaikäisten ilman huoltajaa tulleiden lasten asumisen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Nykyiset perheryhmäkodit siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle ja hyvinvointialue voi perustaa uuden lapsille ja nuorille tarkoitetun perheryhmäkodin tai muun asumisyksikön. Hyvinvointialue sopii ELY-keskuksen kanssa asumisyksikön perustamisesta. Hyvinvointialueen tulee kuulla kuntaa ennen perheryhmäkodin tai muun asumisyksikön perustamista. Lisäksi ELY- keskus, kunta ja hyvinvointialue sopivat alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneen sijoittamisesta tällaiseen yksiköön sekä kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä. Alaikäisenä ilman huoltajaa tullut lapsi tai nuori saa kotoutumislain mukaista ns. aikuistumisen tukea 25-ikävuoteen saakka. Kyseessä oleva tuki ei ole lastensuojelulain (417/2007) mukaista jälkihuoltoa. Tätä tukea voidaan järjestää sekä hyvinvointialueen (erityisesti sosiaalihuolto) että kunnan palveluissa. Kunta järjestää lapselle tai nuorelle koulutus-, vapaa-aika-, liikunta- ja kulttuuripalvelut ja on mukana tekemässä kotoutumissuunnitelmaa. Kunnan ja hyvinvointialueen tulee yhteistyössä yhteensovittaa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleille lapsille ja nuorille tarjoamia palveluita.

4.1. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleet tilapäistä suojelua saavat

1.3.2023 alkaen tilapäistä suojelua saavat ilman huoltajaa alaikäisenä maahan saapuneet lapset ja nuoret, jotka ovat saaneet kotikunnan, saavat samat asumisen ja tuen palvelut kuin kansainvälistä suojelua saavat ilman huoltajaa maahan saapuneet lapset tai nuoret. Tämä tarkoittaa, että

hyvinvointialue järjestää heidän asumisensa esimerkiksi perheryhmäkodeissa ja että sekä hyvinvointialue että kunta järjestävät heille ns. aikuistumisen tukea.

5. Tiedonsaanti ja tietojärjestelmät

Kotoutumislain 87 §:n 1 mom. mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä, aluehallintovirastolla, ELY-keskuksella, KEHA-keskuksella, TE- toimistolla, kunnan viranomaisella, kansaneläkelaitoksella sekä digi- ja väestötietovirastolla (DDV) on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta. Kyseisen pykälän 2 ja 3 mom. säädetään palveluntuottajan ja alaikäisen edustajan tiedonsaantioikeudesta.

Kotoutumislain 87 §:n 1 momentin nojalla kunta saa välttämättömät tiedot:

- alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman tekoon (erityisesti kotikunta- ja oleskelulupatiedot maahanmuuttovirastolta ja DDV:ltä, Huom. hyvinvointialueen osalta oma 87 c §)
- kuntaan osoittamisprosessiin ja pakolaisten vastaanottoon (erityisesti ELY-keskukselta, maahanmuuttovirastolta ja vastaanottokeskukselta, Huom. hyvinvointialueiden osalta oma 87 d §),
- kotoutumislain mukaisten korvausten hakemiseen (erityisesti ELY-keskukselta, KEHA-keskukselta, maahanmuuttovirastolta ja DDV:ltä. Huom. hyvinvointialueiden osalta oma 87 e §),
- muihin kotoutumislain 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtäviensä suorittamiseen nykyistä vastaavasti.

Kotoutumislain 87 a §:n mukaan Kansaneläkelaitoksen on toimitettava kunnalle alkukartoituksen käynnistämistä varten välttämättömät tiedot maahanmuuttaneesta, johon sovelletaan kotoutumislakia ja joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Vastaavasti 87 g §:n nojalla Kansaneläkelaitos toimittaa tietoja toimeentulotukea saavista maahanmuuttaneista hyvinvointialueelle sote-palveluihin tavoittamista varten. Kotoutumislain 87 b-g §:t säätelevät hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden välistä tiedonsaantia. 87 b § koskee kunnan ja TE-toimiston sekä hyvinvointialueen välistä tiedonsaantia monialaisen alkukartoituksen tai kotoutumissuunnitelman laadinnassa sekä hyvinvointialueen tiedonsaantia maahanmuuttovirastolta, digi- ja väestötietovirastolta, Kansaneläkelaitokselta. Lain 87 c § säätelee alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen palveluiden järjestämiseen liittyvää, 87 d § kuntaan osoittamiseen liittyvää sekä 87 e ja f § kustannusten korvausten hakemiseen liittyvää tietojen luovuttamista.

5.1. Tietojärjestelmät ja tietojen siirto

Sote-uudistus saattaa vaikuttaa kuntien kotoutumispalveluissa käytettäviin tietojärjestelmiin. Kunnissa ei enää 1.1.2023 alkaen ole käytössä sosiaali- ja terveystietojärjestelmätarkkaisuja, joita on saatettu hyödyntää myös kotoutumispalveluissa. Vuoden 2023 alusta alkaen kunnan tulee huolehtia, että kotoutumispalveluissa käytetään järjestelmää, jossa asiakastietoja käsitellään tiedonhallintalain (906/2019) mukaisesti siten, että huolehditaan asianmukaisesta tietojenkäsittelystä ja asiakkaiden tietosuojasta. Myös muu arkistointi on mahdollista tietojen hallinnassa ja käsittelyssä, kunhan

käsittelyssä ja arkistoinnissa noudatetaan lainsäädännön vaatimuksia. Jos kotoutumisen edistämiseen liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä on hyödynnetty esimerkiksi sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmää, johon kunnalla ei ole käyttöoikeuksia enää 2023 jälkeen, kunnan tulee siirtää vuoden 2022 loppupuolella toiseen järjestelmään tai arkistoon tiedot, joita kunta tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi. Tämä tarkoittaa ainakin kotoutumissuunnitelmien ja alkukartoitusten tietoja. Tämä voi tarkoittaa myös esimerkiksi pakolaisten vastaanottoon tai kuntakorvauksiin liittyviä tietoja. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulon jälkeen annetun lain (616/2021) 64 §:n mukaan ”Kunnan järjestämistä kuuluvalle toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat, kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat, kunnan sivistustoimen järjestämässä opiskeluhuollossa syntyneet kuraattorien asiakirjat sekä kunnan pelastustoimen asiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. Siirto koskee vain hyvinvointialueelle siirtyviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin liittyviä asiakirjoja, joita ei ole arkistoitu.”

Kotoutumislain mukaisia alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia sekä muita kunnan järjestämistä kuuluvalle myös jatkossa kuuluvia asiakirjoja ei tule siirtää hyvinvointialueelle. Mainitun lain mukainen siirto koskee vain hyvinvointialueelle siirtyviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin liittyviä asiakirjoja, ei kotoutumislain mukaisiin kunnan tehtäviin liittyviä asiakirjoja. Kotoutujien asiakkaiden tietojen siirto järjestelmästä toiseen ei edellytä asiakkaan suostumusta, sillä tietojen käyttötarkoitus (kunnan kotoutumislain mukaiset tehtävät) tai käsittelijä/rekisterinpitäjä (kunta) eivät muutu. Jos kotoutumislain mukaisia tehtäviä on hoidettu sote-kuntayhtymän toimesta, joka on käyttänyt sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmää, on tiedot siirrettävä maahanmuuttajan kotikunnalle.

Jos kunnalla ei ole käytössä muuta järjestelmää, johon tiedot voidaan siirtää, voidaan tiedot luovuttaa sosiaali- ja terveystietojärjestelmästä kunnalle paperisessa tai sähköisessä muodossa, kunhan huolehditaan asianmukaisella tavalla tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta. Tiedot on siirrettävä sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmästä kunnan toiseen järjestelmään vuoden 2022 loppuun mennessä.

Vuoden 2023 aikana kunta voi saada hyvinvointialueelta kotoutumislain nojalla tietoja seuraavasti:

- 87 b §:n nojalla tietoja maahanmuuttajasta, jolle laaditaan alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma tai perheen kotoutumissuunnitelma monialaisesti,
- 87 c §:n nojalla alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleesta lapsesta tai nuoresta sekä,
- 87 e §:n nojalla 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua henkilöstä, jolle tuotetusta palvelusta on aiheutunut kunnalle vuoden 2022 aikana kunnalle sellaisia kustannuksia, joista kunta voi hakea 46, 47, 48, 49 tai 51–53 §:ssä tarkoitettuja korvauksia.

Kunnan tulee myös huomioida, ettei sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen kunnassa ole perusteltua käsitellä arkaluonteisia sote-tietoja. Jos voimassa oleva kotoutumissuunnitelma sisältää erityisen arkaluonteisia sote-tietoja, tulisi suunnitelma tarkastaa. Jos suunnitelmassa on todettu

henkilön sote-palveluiden tarve, se tulee huomioida, kun suunnitelman tarkistamista arvioidaan liittyen siihen, onko tarvetta kutsua hyvinvointialue mukaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut kotoutumislain kokonaisuudistusta (HE 208/2022 vp). Kotoutumislain kokonaisuudistuksessa esitetään, että kotoutumispalveluja varten kehitetään valtakunnalliset kotoutumisen tietojärjestelmäpalvelut. Valtakunnalliset kotoutumisen tietojärjestelmäpalvelut sisältäisivät kuntien käyttöön tulevan kotoutumisen asiakastietojärjestelmän. Lakiesityksen mukaan kunnille säädettäisiin velvoite käyttää valtakunnallisia kotoutumisen tietojärjestelmäpalveluja. Velvoite alkaisi siirtymäajan jälkeen vuoden 2027 alusta. Näin ollen kuntien omien kotoutumispalvelujen asiakastietojärjestelmien käyttö päättyisi viimeistään 31.12.2026.

6. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen

Kunnalla on jatkossakin yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallisesti. Kotoutumislain 29 §:n 2 momentin mukaan maahanmuuttajaväestön tarpeet on otettava huomioon kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. Myös hyvinvointialueen on tuettava maahanmuuttaneiden kotoutumista esimerkiksi osallistamalla kunnan kotouttamisohjelmien suunniteluun ja yhteistyöryhmiin.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumislain 32 §:ssä tarkoitettu kunnan kotouttamisohjelma, joka edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Paikalliset ja alueelliset toimijat osallistuvat kunnan tai kuntien aloitteesta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Hyvinvointialueelta ei edellytetä omaa kotouttamisohjelmaa.

7. Valtion korvaukset kunnille ja hyvinvointialueille

Kunnille ja hyvinvointialueille maksettavista valtion korvauksista säädetään kotoutumislaisissa sekä valtioneuvoston asetuksessa kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan ja hyvinvointialueen kustannusten korvaamisesta valtion varoista (VNA 1393/2011). Asetusta muutettiin valtioneuvoston asetuksella 975/2022 1.1.2023 lukien.

Valtio maksaa kotoutumislain mukaisia korvauksia kunnille ja hyvinvointialueille. Kunnalle kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä maksettavien kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kunnalla on kotoutumislain mukainen kunnan kotouttamisohjelma sekä ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

Hyvinvointialueelle maksettavissa korvauksissa vastaavia edellytyksiä ei ole. Lisäksi osassa erikseen haettavista korvauksista edellytyksenä on ELY-keskuksen yksilöä koskeva päätös. Jos tämä päätös on edellytyksenä, se on edellytys sekä kunnan korvauksille että hyvinvointialueen korvauksille. Kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä (esim. kansainvälistä suojelua saavat ja heidän perheenjäsenensä) maksetaan laskennallisia korvauksia kunnille ja hyvinvointialueille. Korvaukset on tarkoitettu ohjaukseen ja neuvontaan sekä muuhun kotoutumista tukevaan toimintaan. Korvausten enimmäisaika on kolme vuotta, kiintiöpakolaisesta neljä vuotta.

Korvaukset maksetaan pääosin automaattisesti. Kunta ja hyvinvointialue voivat seurata saamiaan laskennallisia korvauksia maahanmuuttoviraston ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA) muodostuvista kuukausittaisista raporteista. UMA-järjestelmän käyttöoikeudet pyydetään maahanmuuttovirastosta.

Kotoutumislaissa on myös useita erikseen haettavia korvauksia, joita kunnan ja hyvinvointialueen tulee hakea KEHA-keskukselta syntyneiden kustannusten osalta. Korvaukset on haettava viimeistään kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana kustannukset syntyivät. Kuitit tai muut tositteet tulee tallettaa, sillä KEHA-keskuksella on tarkastusoikeus, ja virheellisesti maksetut korvaukset tulee palauttaa. Kunnalle maksettavassa vastaanottoon varautumisen korvauksessa (47 a §) sekä kunnalle tai hyvinvointialueelle maksettavassa erityiskustannuskorvauksessa (49 §) edellytyksenä on ELY-keskuksen päätös, jota tulee hakea ennen korvausten syntymistä. Sellaisten tehtävien osalta, jotka siirtyvät 1.1.2023 alkaen kunnalta hyvinvointialueelle, kunnan on siirrettävä hyvinvointialueelle ELY-keskuksen kanssa tehty korvaussopimus (49 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen kustannusten eli alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen palveluiden kustannukset sekä sote-erityiskustannukset). Tällöin ELY-keskuksen ei tarvitse laatia hyvinvointialueelle päätöstä, vaan aiempi sopimus jää voimaan hyvinvointialueelle siirrettynä. Kunnan tulee ilmoittaa ELY-keskukselle hyvinvointialueelle siirretyistä sopimuksista. Jos ennen vuotta 2023 tehty sopimus sisältää sekä 49 §:n 1 momentin 1 ja/tai 2 kohdan mukaisia eli jatkossa hyvinvointialueelle korvattavia kustannuksia, että mainitun momentin 3 kohdan mukaisia kunnalle korvattavia kustannuksia, tulee kunnan hakea ELY-keskukselta päätöstä sille 3 kohdan mukaan korvattavista kustannuksista. Tällöin ELY-keskuksella olisi kunnalle tehty päätös ja hyvinvointialueelle korvattavien kustannusten osalta hyvinvointialueelle siirretty sopimus jää voimaan.

7.1. Valtion korvausten kohderyhmän laajentaminen

1.3.2023 alkaen tilapäisen suojelun perusteella oleskeluluvan saavasta (jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla), jolla on kotikunta, maksetaan kotoutumislain mukaisia valtion korvauksia kunnalle ja hyvinvointialueelle. Korvauksia maksetaan tilapäistä suojelua saavista kotikuntamerkinnästä alkaen. Tilapäistä suojelua saavat ovat vastaanottopalveluiden piirissä siihen saakka, kunnes heillä on kotikunta.

Korvausten maksamisen edellytykset ovat samat kuin muidenkin 2 §:n 2 ja 3 mom. henkilöiden osalta (kunnan kotouttamisohjelma, kunnan ja ELY-keskuksen sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä sekä tarvittaessa ELY-keskuksen päätös).

5.3. Vakka-Suomen alueen yhteistyö

Vakka-Suomen alueella tehdään laajasti yhteistyötä eri hallinnonaloilla. Alueella on useita yhteisiä yhtiömuotoisia tai isäntäkuntamallilla toimivia organisaatioita. Maahanmuuttajiin liittyvässä työssä merkittäviä ovat Ukipolis Oy, Leader Ravakka ry, Vakka-Suomen kansalaisopisto ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue.

Vakka-Suomen alueella edellä mainituissa organisaatioissa on rakennettu verkostotyötä, josta voidaan mainita esimerkkinä IIRA ja Asukasluotsaus-hankkeiden alueellinen toiminta uusasukkaiden parissa työskentelevien kanssa. Näiden hankkeiden avulla on myös käynnistetty yhteistyötä alueen yhteisen sopimusmallien ja yhteisten ohjeistusten tekemiseksi.

Kansalaisopisto alueellisena toimijana on nopeasti käynnistänyt suomen kielen opetusta niille, joilla ei ole oikeutta TE-toimiston hankkimaan kotoutumiskoulutukseen. Toiminta on ollut asiakaslähtöistä ja joustavaa.

Yhteinen terveyskeskus mahdollistaa yhteisen ohjeistuksen lähes kaikkien Vakka-Suomen kuntien alueella. Tämä koskee erityisesti pakolaistatuksella tulleita asukkaita.

Alueelle on ollut mahdollista saada koulutusta, materiaaleja ja muuta informaatiota hankeyhteistyössä Kotona Suomessa -hankkeen ja alueella toimivien hankkeiden kanssa. Näistä saatujen tietojen avulla on voitu kehittää asiakaskohtaamisia ja vuorovaikutusta eri kulttuureista tulleiden henkilöiden kanssa.

6. Kustavin määrittelemät vastuuhenkilöt ja tahot

Tehtävä	Vastuu kunnan organisaatiossa ja yhteistyötahot
Maahanmuuttajien alkuvaiheen opastus ja neuvonta sekä kotoutumissuunnitelman laatiminen	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Varsinais-Suomen TE- toimisto (kotouttamispalvelut). Arffman.
Maahanmuuttajalapset 0–6 v.	Kunta: varhaiskasvatuksen johtaja Yhteistyötahot: Varha
Maahanmuuttajalapset 7–16 v.	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja yläkoulu: sopimus Taivassalon kanssa Yhteistyötahot: Varha

Maahanmuuttajanuoret	Kunta: hyvinvointikoordinaattori Yhteistyötahot: Varha
Työikäiset maahanmuuttajat	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Varha, Ely- keskus, vastuukunta (TE 24), Varsinais-Suomen TE- toimisto.
Maahanmuuttajat yli 65 v.	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Ely -keskus, Varha
Maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Ely -keskus, Varha, urheiluseurat, Martat, MLL.
Pakolaisstatuksella tulevien asukkaiden asiat	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Poliisi, Migri, Ely- keskus
Paperittomat ja rekisteröimättömät	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Poliisi, Migri, Ely- keskus
Henkilökunnan osaamisen lisääminen	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Varha, Ely- keskus
Ylikunnallinen palvelu ja yhteistyö	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Varha, Ely- keskus, vastuukunta (TE 24)
Maahanmuuttajapalvelujen johtaminen ja seuranta	Kunta: rehtori-sivistystoimenjohtaja/kunnanjohtaja Yhteistyötahot: Ely- keskus, Migri

7. Kehittämistoimenpiteet ja seuranta

Minimissään toimenpidesuunnitelma tarkoittaa edellisessä luvussa olevan taulukon mukaista vastuunjakoa. Kunnan johtoryhmä seuraa suunnitelman toteutumista suhteessa valtioneuvoston linjauksiin.

Kustavin kunnan kotouttamisohjelma tarkastetaan viimeistään uuden valtuustojen aloittaessa toimintansa vuonna 2025.